

**XXI МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ**

**«ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
НАУКИ І ОСВІТИ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

ВИПУСК 21

31 січня 2017 р.

м. Переяслав-Хмельницький

Наше предложение – создание коллегиального совета с соответствующим юридическим статусом и полномочиями из специалистов по разработке облика образцовой усадьбы белорусского полесья. Совет и поддержка компетентных людей будет способствовать эстетически грамотному оформлению этого подворья с характерными для региона элементами (архитектура, резьба, ворота, резные камни, столбы, малые архитектурные формы, элементы декора и т.д.).

ИСТОЧНИКИ И ЛИТЕРАТУРА

1. Дранько-Майсюк, Мастоцтва 1/95, "Настуркі майго дзяцінства".
2. Марчук Г. Ласточки над горыню / Г.Марчук // Беларусь Сегодня [Электронный ресурс]. – 2009. – Режим доступа: <http://www.sb.by/post/94147/> – Дата доступа: 04.09.2013.
3. Ракава Л.В. Гісторыя на градках: агародніцтва на Беларусі / Л.В.Ракава. – Мінск: Беларусь, 2008. – 144 с.
4. Сахута Я.М., Беларускае народнае мастацтва / Я.М. Сахута. – Мінск: БелЭн, 1997. – 287 с.
5. Починова Н.В. Белорусская народная декоративная роспись / Н.В.Починова. – Минск: Выш. шк., 2005. – 174 с.
6. Зиновьев А. Дело мастера. Очерки. – Минск, 2013. – С.103-108.
7. Канцедикас А. Искусство и ремесло (к вопросу о природе народного искусства). – Москва, 1977. Изобразительное искусство.

УДК 784.1

Наталія Піж'янова
(Умань, Україна)

КОНЦЕРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОХМАТІВСЬКОГО ХОРУ В КИЄВІ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Досліджується концертна діяльність Охматівського хору в Києві на початку ХХ століття. Узагальнено результати наукових розвідок вчених, що займалися дослідженням творчої діяльності Порфирія Демуцького.

Ключові слова: Порфирій Демуцький, хоровий спів, Черкаський регіон, творча співпраця.

The article has been dedicated the concert activity of Ohmativsky choir in Kyiv in early XX century. The results of scientists' researches, which refer to the investigation of Porfyrii Demutsky's creative activity have been summarized in the article.

Key words: Porfyrii Demutsky, choir singing, Cherkassy region, creative collaboration.

Охматівський хор під орудою П. Демуцького був одним з перших сільських хорів, що розпочали активну концертну діяльність і як наслідок – популяризацію народного пісенного виконавства. Відгуки ж сучасників П. Демуцького [7, 12] дають нам змогу зрозуміти, що технічна сторона виконання народних пісень була доведена до перфекції. Увага до художнього виконання, різноманітність репертуару, наявність власного виконавського стилю, сценічні костюми артистів, монументальна кількість учасників колективу, а також наявність гастрольних турне та щорічних звітних концертів засвідчує про те, що Охматівський сільський хор під орудою П. Демуцького був одним з перших автентичних колективів, що розпочали становлення на шлях професіоналізації народного пісенного мистецтва. Саме тому, концертна діяльність Охматівського хору під орудою П. Демуцького є науково цікавою.

Слід відмітити й те, що організація концертів була достатньо проблематичною. Враховуючи політичну складову, проведення таких заходів було достатньо сміливим рішенням: „Доходило до того, що треба було для дозволу концерту представити печатні екземпляри того, що малося співати” [1]. У процесі організації концерту доводилося заручатися підтримкою окремих посадових осіб, як, наприклад, генерал Драгоміров, з яким про виступ хору домовлявся відомий політичний діяч Є. Чкаленко [1]. Про ці концерти відомий політичний діяч Є. Чкаленко зазначав [1]: „Спів хору робить чаруюче враження своєрідністю, оригінальністю і неподібністю до європейського чи церковного співу. Велике діло робить добродій Демуцький, шкода, що на всю Україну він майже самотній”.

Нам вдалося віднайти документально підтвержені свідчення про чотири поїздки до Києва: у 1901 році в листуванні між М. Лисенко та П. Демуцьким [2]); у 1903 році [3], у 1904 році (листування М. Комарова та П. Демуцького [2]); у 1911 році (за свідченням Х. Забудської, артистки хору у якої М. Васильчук брав інтерв'ю про діяльність хору [4]).

М. Лисенко, ще у 1897 році [5; 6] оцінив майстерність хору керованого П. Демуцьким. Він так охарактеризував виступ хору: „Розворушили Ви мене, старого. Хто ж краще за народ заспіває пісню народом створену” [5]. За результатами виступу Охматівського хору отримав настільки схвальну оцінку, що вже у 1901 році [6] М. Лисенко виконував роль акомпаніатора хору П. Демуцького під час концерту: „Не находимо слов, щоб достойно подякувати Вам, що не поцуралися нами – сіряками – і скрасили нашу пісню своєю чудовою грою...в блискучій залі, на очах всякого панства ми почували себе під Вашим рідним і родинним захистом, смілишали і, як могли, прославили свою пісню...” 17 лютого 1901 р., Охматів [6].

Додаткові відомості про вищезгаданий концерт 3 лютого 1901 (ювілейний вечір О. Пчілки) року містяться в архівних матеріалах: „Вчора був надзвичайний вечір, прямо сенсаційний. У комерческій залі давав концерт П. Демуцький зі своїм хором. При небувалому натопті публіки сімдесят душ...чудово співали українські пісні. Та як співали! Я нічого кращого не чув, та й кияни у котрих є М.Лисенко і бувають найкращі українські трупи, кажуть, що кращого співу ще не було. Видно, що П.Демуцький вибрав найкращі голоси з свого здорового хору. Близько десятка номерів було виконано цим оригінальним хором, і кожен номер викликав справжню бурю оплесків” [7]. Ми звернули увагу на те, що у своїй праці „...” Леопольд Яценко пише: „один з концертів Охматівського хору, який відбувся в 1900-х роках у Києві. То були пам'ятні гідні моменти в історії української культури. Найбільша у Києві концертна зала була переповнена...У тоні цієї розмови цієї публіки, звичайно стриманому, тоді чулося щире очарування, вирази подиву злітали французькою, німецькою, англійською мовами, не говорячи вже про російську. Це був правдивий тріумф народного артистичного хисту. Настрій аудиторії був піднесений, поважний, урочистий, який буває тоді, коли її покорає справді велике мистецтво” [8; 9].

20-го грудня 1903 року в залі Купецького зібрання (тепер Київська філармонія) з ініціативи Літературно-Артистичного товариства відбувся концерт на честь 35 річного ювілею творчості М. Лисенка. Було чимало пропозицій від хороших капел, що мали б за честь віддати данину шані композиторові. Проте в програмі святкового концерту зазначено лише три хори-виконавці: хор із села Охматів під керуванням Порфирія Демуцького, робітничий хор під орудою о. Кирила Стеценка та капела на чолі з Я. Яциневичем [9]. Ці дані додатково підтверджують виключне значення Охматівського хорového колективу у розбудові українського народного хорového мистецтва, оскільки, хор П.Демуцького був єдиним народним хором удостоєним честі виступати на ювілеї М. Лисенка. У даному контексті варто відмітити й високу оцінку виступу: „Спасибі Вам, Порфирію! Навіть і мене, старого кобзаря, зворушили Ви своїм хором”, – дякував своєму учневі М. Лисенко [10].

Про ще один Київський концерт відомо з листа М. Комарову [11] у якому П. Демуцький згадує про запланований концерт в Києві 23 квітня 1904. Із зазначеного джерела [11] відомо, що були проведені два концерти у Комерційній залі й у Театрі писемності, які, за своїм призначенням, були благочинними. Відомо, що на концерт поїхало більше 100 учасників

колективу. У листуванні з М. Комаровим П. Демуцький про той концерт згадував: „Перший концерт у купеческій залі дав людей багато, а другий в театрі Грамотності – був битком набитий. Співали щиро, і приймали нас щиро, більше ніж ми того варті були” [11].

Концертна діяльність Охматівського хору мала значний вплив, оскільки, як зазначав Порфирій Демуцький у своїй автобіографії [2]: „Захват співаків і аудиторії був надзвичайний, а через ті концерти, що єднали всіх селянських мешканців, набували з кожним роком все більшої популярності [14; 15]. Саме концертна діяльність Охматівського хору під орудою П. Демуцького сприяла налагодженню творчих зв'язків з провідними музичними діячами [13], що в подальшому переймали окремі прийоми Охматівського хору та поширювали їх через виконавську діяльність своїх колективів.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Одеська національна бібліотека ім. М. Горького. Відділ рідкісних видань та рукописів. ф. 28/2. Листування П. Демуцького – М. Комарова. 69-73 арк.
2. Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. Ф. 50, опис 502. curriculum vitae.
3. Яків Яциневич [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://mubis.com.ua/index.php/calendar?view=person&id\[0\]=23](http://mubis.com.ua/index.php/calendar?view=person&id[0]=23). – Назва з екрану.
4. Василенко З. Фольклористична діяльність М. В. Лисенка / З. Василенко. – К. : Наук. думка, 1972. – С. 90.
5. Лисенко О. Спогади сина про батька/ О. Лисенко. – К.: Муз. Україна. – вид. 5. – 1991. – 366 с.
6. Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. Листування Демуцького з Лисенко /1888, 1901/ Ф.1, опис №42107-42108.
7. Одеська національна бібліотека ім. М. Горького. Фонд рідкісних видань та рукописів. ф. 28/9. Листи Є. Чикаленка до М. Комарова. 52-54 арк.
8. Квітка К. Порфирій Демуцький / К. Квітка // Вибрані статті. – Ч. 2. – К. : Муз. Україна, 1986. – 120 с.
9. Ященко Л. П. Д. Демуцький: нарис про життя і творчість / Л. Ященко. – Київ : Держ. ви- давництво образотв. мистецтва і муз. літератури. - 1957. – 42 с.
10. Рибаків М. Невідомі та маловідомі стрінки історії Києва/ М. Рибаків [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.ua.abslib.com/ukr-istoriya/34272-1-nevidomi-malovidomi-storinki-istorii-ki-ea-633-kniga-yavlyu-soboyu-svo-ridniy-zbirnik-istoriko-kra-znavchih-peredmova-k.php> - Назва з екрану.
11. Одеська національна бібліотека ім. М. Горького. Відділ рідкісних видань та рукописів. ф. 28/2. Листування П. Демуцького - М. Комарова. 69-73 арк.
12. Одеська національна бібліотека ім. М. Горького. Відділ рідкісних видань та рукописів. ф. 28/2. Примітки М. Комарова про діяльність Охматівського хору. 74-75 арк.
13. Пиж`янова Н. В. Діяльність Порфирія Демуцького в Києві у 1917–1927 роках / Н. В. Пиж`янова// Народознавчі зошити (серія мистецтвознавча). – 2015. – № 1. – С. 1321 – 1326.
14. Бенч О. Творчість Порфирія Демуцького, Василя Верховинця, Ярослава Барнича в контексті народного хорового виконавства/ О. Бенч// Науковий вісник Одеської національної музичної академії ім. А. В. Нежданової. – Одеса: Друкарський дім. – Вип. 10. – С. 9–18.
15. Квітка К. Порфирій Демуцький / К. Квітка // Вибрані статті. – Ч. 2. – К. : Муз. Україна, 1986. – 120 с.